

הגנו באנו לכרך מעומקי לבנו את חברינו הנחמד הכי החותן המרים בחיינו ד"ר רענן חריף ובקי מוכח וכו' כשי"ת מריה אשר אנשול שמואל נ"י מק"ק מאקעווע יצ"א נבאי דחברה מונות דיישיכטנו הרמה בכרכת מלא מנא ונדאי יאה לרגלי התארושותו עם בת הרבני הנודי מריה אהרן ראזענפעלד נ"י מכסר מ"ששאנאד יאה רעוא שירי קשר אמיץ חזק ותורה וגדולה יחדיו נצמדים כחמץ לבנך ולבב המברכים. בשם חברה נחורים דק"ק מעואקאוואטשהאן יצ"א ישראל משה שאלטמאן אברהם צבי ריזל מאיר משה שטיטצער

Szimchasz Tajró jesivanap Budapesten II.

Buda-ujlak: templomkörzet: Deutsch Lázár, Schwartz Sámuel, Tauber Vilmos 5—5, Ács Mihály 3, Herczog Mór, Markovits N. 2—2, Friedmann Frigyes, Goldberger Frigyes, Goldberger Lotti, Grosz Vilmos, Kurcz Mór, Mautner N., Schwartz József, Sebők N., Schiffer N., Ungár N. (Vác), Weisz Sámuel, Weisz Mór 1—1. **Összesen: 34 P.**

Tórász Chedesz Imaház: Grosz Ernő 10, dr. Kronovitz Béla, Büchler Andor, Weisz Adolf 2—2, Braun Izráel rabbi, Weisz Jakab, Binét Manó, Pollák Jakab, dr. Klopfer Ferenc, Klopfer Manó, Bienenstock Mihály, Grosz Miklós, Grosz Endre, Binét Jónás 1—1, Lampel, Rubinstein, Greiner Miksa, Rosenfeld Bernát, Pollák Gyula, Noé Ignátz, Jellinek Gyula 0.50—0.50. **Összesen: 29.50 P.**

Városmajor ucca 62—66: Mayer Ignác 11, Binetter 10, Szönyi Sándor, Porjesz 5—5, Fischer, Grosz Miksa 3—3, Lusztig Lajos, Löffler Henrik, Löwy Mór, Popper 2—2, ifj. Löffler, dr. Markovits, Deutsch Ödön, Rottersmann 1—1. **Összesen: 49 P.**

Tompa-uccai imaház: Schlesinger Rezső 5, Drechsler Jakab, Doll, Lang Ignác, Pollák I., Schmutz József, Teich József 1—1, Teich Róbert, Wassermann, Weisz Dezső, Fleischer Gy., ifj. Rosenberg, Reich Mendel, Szekulesz, Sterk, Schiller, Teich Vilmos 0.50—0.50. **Összesen 14 P.**

Magdolna-u. 15. sz. imaház: Baneth Gábor, Klein Artur 10—10, Roth Dániel, Klein Boldizsár 5—5, Klein Vilmos 3, Klein Mózes, Lichtmann Kálmán, Lichtmann Sándor, Lichtmann Mór, Mayer Ármán, dr. Roth Pál 2—2, Mendelsohn József 1.50, Mayer Dávid 1, Ungár Jakab 0.50. **Összesen 48 P.**

Vörösmarty-uccai imaház: Günsberger Ignác, Günsberger Mór, Günsberger Jenő, Schwartz Árpád, Taub Mór 1—1, Günszler, Friedländer, Boros, Muncsik, Nussbaum, Schmelz 0.50—0.50. **Összesen 8 P.**

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelígis levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

PÉK, 30 éven felüli (lehet özvegy is), szigorúan vallásos, régi bevezetett pékségbe némi hozománnyal azonnalra be-nősülhet. „Jó mesterember” jelíge a kiadóhivatalba.

JÓ házból való vallásos lány üzletbe, háztartásba, vagy gyermekek mellé ajánlkozik. „Mindenben jártas” jelíge. KERESÉK megvételre egy használt vilnai Chajsen Mispot-ot Horovitz Ernő. Szegi (Zemplén m.)

RELIGIÖSE Fräulein, das die ungarische, deutsche u. slowakische Sprache vollkommen beherrscht, Nähkenntnis besitzt u. perfekte Säuglingspflegerin ist, sucht Posten. Mit Retourmarke versehenen Offerte befördert unter „Streng religiös”: Müller, Bratislava, Edlov dvor.

MONOK községben levő 2 szoba, üzlethelyiség, konyha és mellékhelyiségekből álló, minden üzletre alkalmas, a község főterén, szép, kényes igényeket kielégítő házam eladó. Címem: Fögel Mór, Miskolc, Szt. István út 34. sz.

BENŐSÜLHET intelligens, szombat-tartó fiatalember, régi jól bevezetett kelengyeüzletbe. „Szép jövő” jelíge.

ELŐKÉLŐ rabbi-saládból származó, 22 éves csinos lány részére partit keresek. Lehet kereskedő, hitoktató, esetleg kitünő hanggal rendelkező jömegjelenésű bochur joré somájim. „Páratlan műslemes P 4000” jelíge.

SZOMBATTARTÓ malontisztviselő, tíz évi gyakorlattal állást keres. Önálló munkaerő. Cím válaszlappal a kiadóban SZIGORUAN VALLÁSOS árvalány hozománnyal férjhez menne, 30 éven felüli fiatal vagy özvegy emberhez. „Szerény” jelíge.

TEXTILKERESKEDŐ-segéd, vallásos, 24 éves, volt bócher, benősülne orth családba. Ajánlatok „Ügyes kereskedő” jelíge.

TANONCNAK ajánlkozik „vallásos, 15 éves fiú, szabóhoz vagy cipészhez. Flaschner Zoltán, Ráró (Győr m.). 28 ÉVES, üzletben jártas, bécsi, orth, de modern unokanővérem részére 150000 Kc hozománnyal 30 éven felüli, megfelelő, intelligens nagyvárosi fiatalembert keresek. Fogorvos előnyben. Ajánlatokat „618” jelígen továbbít: Müller, Bratislava, Edlov dvor.

NŐSÜLNE 48 éves, többgyermekes özvegyember, szigorúan vallásos házból: „Jó lelki”

KINDERLOSE, religiöse, 52 jährige Witwe mit 2 Zimmeriger Wohnung in Budapest, möchte sich verhehlichen. Chiffre: „W. M. Masetow”

Használt perzsa- és mindenfajta szőnyegek

alkalmi vételéből, rendkívül olcsón eladók.
Vogel László, Dob-utca 30
TELEFON: 44-3-17.

מודעה רבה לאורייתא!
הוצאתי לאור מספרי דמר אמור ויל שתי שנים רבות שריב בק"ק סערענמש סמר בית לחם יהודי על שחיטות ובדיקות כהסכמת נדולי ישראל והוא אסיפת דינים הלכות שריב מספיק. שמלה חדשה וביאור על דבריו סדר חדש עם הנספח מכל שריב האחרונים ודבר נחוץ הוא לכל שריב ובעלי הוראה. הספר נכתב בלשון צה ומוכשר גם לחלוש מזה. מחירו P 1.50. מוכר P 2.
Retek Ábrahám kántormésző, Nagyhalász

Felelős szerkesztő és kiadóulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

ORTH. PENZIÓ

Amilo למדרין כשר
Télen is nyitva. Magaslati levegő a Svábhegy déli lejtőjén. Lábbadozóknak is. Olcsó és kitünő kiszolgálás, napi P 4-től.
Farkasvölgyi Park-Penzió I., Torbágyi-ut 110 Telefon: 65-2-75.

POLLÁK SAROLTA KOZMETIKAI ANDRÁSSY UT 32. SZÁM I. EMELET.

Legmodernebb módszerek: ráncok, pattanások, nyitott porusok kikészítésére Hajszalak, szemölcsök, szeplők kiirtása villannyal. Helyisoványítás. Fagykezelések. Quarz. Miracle hajeltávolító-szer szétküldése utasítással. — Miracle szépségápoló szerek. KERJEN PROSPEKTUST! DIJTALAN FELVILÁGOSÍTÁS!

אללנעמינע יידישע צייטונג

ביה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk száma: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Külföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Az egyetemi gettó

A budapesti műegyetemen e héten megcsinálták a gettót, amennyiben a zsidó hallgatók helyét a padsorok baloldalán elkülönítve jelölték ki, s így létrejött a külön egyetemi gettó. 1216-ban rendelte el a lateráni zsinat III. Ince pápa alatt a külön zsidónegyed, azóta elmúlt 717 év, arról tanultunk, hogy vége a sötét középkornak, felvilágosodott korszakban élünk, stb. stb. és ime az emberi gyűlölet megmarad és megnyilatkozási formája is meglehetősen primitív. A magyar zsidóság is megtanulta már, hogy naitvisés volna, az ifjuság eme őszinte megnyilatkozásával, önbíráskodási kielégéseivel szemben nagy szavakat használni, hogy mi nem hagyjuk magunkat megszegényíteni, hogy mi küzdeni fogunk. Mindez csak üres szó volna ama ténnyel szemben, hogy itt erősebb tényezővel állunk szemben, mint mi vagyunk. Ha az orvostudomány valami betegséget nem tud közvetlenül megszüntetni, akkor erősíti a szervezetet, hogy kibírja s legyűrje a kórt. És így tehát csak azt kívánhatjuk, hogy a mostani kóros állapotok arra indítsanak bennünket, hogy önmagunkat erősítsük s ellentáloképessebbé tegyük. A régi gettó jelentette a legszegényebb keretben a legélénkebb szellemi életet, legbensőségesebb vallásosságot, az erkölcsi életmódot, a családi tisztaságot. Száz év óta a zsidóság a régi gettó falait lerombolta, mert az európai társadalomban vélt elhelyezkedni, ennek kedvéért feláldozott minden vallási hagyományt, sőt bizonyos lenézéssel tekintett a régi gettó egész életére. Most megfordult a kerék. Több országban igyekeznek megfordítani az idők kerékét, vissza egynehány évszázaddal. Németországban sárga indexet adnak a nem-árja egyetemi hallgatóknak, emlékeztetve a középkori sárga foltra,

az elemi iskolákban is felállítják a zsidó-padokat, amely intézmény ime nálunk is megvalósult a legmagasabb oktatási fokon, az egyetemen. Németországban a zsidópadra vonatkozólag megadták a kellő választ:

ha már vannak zsidó padok, úgy azok legyenek — zsidó iskolákban. A gettóba szorított zsidó diákság számára a lelki egyensúly s az ellentáloási képesség kérdése, egy ilyen gondolkodási mód. Ha már gettó, legyen az a régeink összes zsidó erkölcsi erényeivel, idealisztikus felfogásával, zsidó tradícióival.

Tekintsük a gettót megalkotókat eszközöknek a Mindenható kezében, amelyekkel vissza akarja téríteni a zsidósághoz már csak névlegesen tartozókat az igazi zsidósághoz.

Nincsen borzasztóbb vértanuság, mint

Amiről jobb hallgatni

Az egyik felekezeti lap diadallal közli, hogy a budapesti rákoskereszturi zsidó temetőben eltemettek a zsidó vallás szertartásai szerint egy asszonyt, akinek koporsójánál ott állott hűséges férje, valamint hálás fia, aki bencés pap. Az illető felekezeti lap meghatónak találja az esetet, mint a felekezeti együttérzés gyönyörűsége megnyilatkozását. Sőt közli ebből az alkalomból felhangzott hitszónoklat egynehány fellengős frázisát az anyaszeretethez az ég felé repülő galambjáról. Uj másikk felekezeti lap pedig az új newyorki polgármester La Guardia megválasztásával kapcsolatban világszenzációnak röpi a hirt a nyilvánosságba, hogy az új newyorki polgármester anyja zsidó és a pesti zsidó temetőben pihen. Mindkét esetben kegyeletről lévén szó, szor-

vértanuságot szenvedni egy dologért, amely már nem a mi szívügyünk, hisz ilyen esetre a bölcs királynak a részeséget jellemző szavai illenek: „Útnak, nem érzem az okát, ütlegelnek, nem tudom miért.”

A régi zsidó mondás szerint I'ten a szegényt, — aki azon panaszkodott, hogy a templomban utolsó sorban kell ülnie, — azzal vigasztalta, hogy amikor köszönteni fogják a szombati nyugalom királynőjét: baj'i v'sólaajm-nál, akkor megfordul a község s ő lesz az első sorban. A most a gettó-padokba kényszerítették, ha levonják a mai helyzetből a komekvenciát, ha meg erősödnek hitükben s vallásukhoz való szeretetben, ha meg fogják érezni a zsidó etika tanítását: inkább üldözöttnek lenni, mint üldözönek, — akkor érezni fogják, hogy az utolsó padok az elsőkké lettek.

dinót teszünk hangunkra, de mégis csodálkozással vegyes fájdalommal állunk meg a két hírnél. Hát már ennyire jutottunk a pesti neológiában, hogy ilyen módon propagandát lehet csinálni a vegyes házasságnak? A vegyes házasság a neológ zsidóság egyik, az életerejét lassan, de halálos biztonsággal sorvasztó rákfeneje, rendszeren a kiterés előfoka a belőle származott gyermekek a nem-zsidó társadalom tagjait szaporítják. Erről legjobban hallgatni, vagy csak akkor kell beszélni róla, javító szándékkal, amikor a statisztikai adatok fejbe kóltatják az illetékeseket, amennyiben még gondolkodó zsidók, hogy itt az ideje, hogy a mindent elsöprő elzsidótlantás árával szemben védőgátakat emeljenek. De ha valaki már moralizálni sem akar, akkor komoly zsidó létére a ve-

gyes házasságot semmiképen nem dicsőítheti még közvetve sem.

Van két talmudi műszó: *V'chatchiló, b'de'aved*. Az első (*V'chatchiló*) jelenti azt, hogyan kell valaminek a vallás-törvény értelmében lennie, a másik, (*b'de'aved*) azt, hogy valami megtörtént, nem egészen helyesen, de megtörtént. Ebből a két műszóból alkotódott meg a zsidó közmondás: „*Aus dem De'aved darf man kein L'chatchiló machen*”. Azaz: amit az ember legfeljebb megérthet különféle okokból, azt nem szabad odaállítani, dicséret tárgyává. A zsidó közösség szempontjából csak olyan asszonyt lehet dicsérni nyilvánosság előtt, aki mellett

férje és gyermekei tanúságot tesznek, „*korú voneho vaj'asvühó*”, ami azt jelenti, hogy zsidó házat és zsidó gyermekeket adott a közösségnek. A hitlerizmus kitörése előtt egyes fantasztikus emberek esetleg arról álmodhattak, hogy ilyen vegyes házasságok talán egyes leszármazottjaik révén segíthetik, majd a zsidóságot. (Igaz, hogy az igazi zsidóság azt mondja erre: „Nem kérünk sem az ilyen dolgok mézéből, sem tükésjéből.” (*Laj midivsoch, v'laj méikcoch*). A hitlerizmus azonban megmutatta, hogy a konzekvens fajgyűlölet számára még a vegyes házasságok sem jelentenek gátat és így tehát a mai időben két-

szeresen kerülni kell azt, hogy elérzékenyüljünk azon, hogy egy-egy zsidó asszony, megszegvén az ősi hagyományokat, megajándékozta a világot egy bencés pappal, avagy akár egy evangélikus polgármesterrel. Ez a jelenség is amellett bizonyít, hogy a vallástörvény mellőzésével a zsidóság egy hangulattá, egy-egy péntek esti gyertyagyújtássá, egy-egy *máshír*-desztillálódik, életképtelen lesz és feltartóztatlanul halad az ingoványos talaj felé, amelynek lidércfényét a felületesek vagy a léhák összetévesztik az igazi, csak a Tórából kisugárzó fényvel.

Dr. Groszmann Frigyes: Törökország és a zsidók

A XV. század második felében, amikor Németország különböző területeiről a zsidókat kiűldözték, valamint a spanyolországi pokoli kínzások következtében külföldre menekült zsidóság jórésze Törökországban is menedékhelyet talált. Ennek következménye volt, hogy bizonyos szellemi frissesség mutatkozott a török zsidók között. *Sabatái ben Malkiel Kohen* a görög-szigetéről vándorolt Törökországba. *Don Gedailja Ibn Jachja Negro* Lissabonból került Konstantinápolyba.

1854-ben, majd a Krim háború után Abdul Medsid dekrétumában 1856-ban, továbbá *Abdul Asis* szultánnak 1861-ben történt trónralépése után, valamint *Abdul Hamid* uralkodása alatt 1878-ban, és végül jelenlegi *Kemál pasa* elnök alatt successive teljes egyenjogúsághoz jutott Törökország zsidósága. Érdekes feljegyezni, hogy az oszmán birodalomban 1878-ban 200.000 zsidó lakott, ennek fele az európai Törökországban. Ma az európai Törökországban 1.185.000 lakosságot számláló területen az 1927-i népszámlálás szerint 55.592 a zsidó vallásúak száma. 1878-ban magában Konstantinápolyban 40.000 zsidó lakott. Jelentős hitközség volt Adrianá-

poly, Smirna, Bagdad. Feljegyzésre méltó továbbá, hogy 1875-ben Jeruzsálemben 13.000 zsidó lakott. 1882-ben 18.000, 1914-ben 45.000, 1922-ben 33.971, 1931-ben 53.918 (Jeruzsálem összlakossága 1931-ben 90.503).

Kemál pasa a török nemzetnek a zsidókkal szemben viseltetett hagyományos előzékenységéhez híven a Németországból kiűldözött zsidó intellektueleknek letelepedést, sőt az egyetemi tanároknak katedrát biztosít. Törökország európai fővárosában Istanbultban Kemál pasa egyenes kívánságára egyetemet alapítottak. A török nemzeti kormány a tudományos intézet megalapításával nem egyedül a hazai kultúra fejlesztését tűzte ki céljául, hanem azt kívánta elérni, hogy az egész Kelet tanulnivaló ifjúsága ott gyülekezzen és az egyetemi tanulmányokadta kultúrközösséggel is szolgálja a török nemzet felsőbbbőségét Ázsiában. E célkitűzés folytán szinte kívánva kaptak az alkalmon, hogy a német átalakulás nyomán a világhírű katedravesztett tudósokat meghívja. A török kormány a most megnyitott istanbuli egyetemre 27 emigrált német professzort hívott meg. A legnagyobb része zsidó vallású, de van közöttük nem-zsidó is, akik önként vonul-

tak száműzetésbe, mert nem bírták el a „gleischtölt” német egyetemeken kialakult légkört. Utóbbiak közül felémeltendő a nem-zsidó Nobel-díjas Schrödinger fizika-tanár (ki kiűldözés óta Oxfordban telepedett le). Híppel, aki ugyancsak nem-zsidó, de a Nobel-díjas zsidó tudós James Frank leányát vette feleségül, ezért a frankfurti egyetemről távoznia kellett. Zsidó professzorok, kik máris Istanbultban adnak elő: Fritz Arndt, a boroszlói egyetem volt kémiai tanára, Hugó Braun bakteriológus, Leó Brauner a jeni növényfiziológia volt tanára, Hanz Reichenbach természetfilozófia, göttingai Honig jogtudós, Löwenthal histológus, Werner Lipsitz orvosi kémia tanára, R. Nissen sebész és még számosak.

Érdekes felemlíteni, hogy Misest a berlini egyetem matematikatanárát, aki a repülésnek világhírű szaktekintélye, nem-árja származása ellenére visszaakarták tartani, mert szinte nélkülözhetetlen tudományával, amellyel a repüléstechnikának matematikai alapját megalapította. Mises azonban többre becsülte az istanbuli egyetem reávaró katedráját, mint a politikai nyugtalanságokkal telt berlini életet.

A németországi helyzet

Felekezeti furcsaság

Hessen tartományban a hitoktatás óráján hittan helyett új hébert tanulnak, azaz a modern fogalmak héber neveit, hogy a gyermekek képesek legyenek esetleges kivándorlásnál megérteni magukat Palesztinában. Egy másik hitközségben az előimádkozó ugyanebből az okból áttért a szejárd (spanyol) kiejtésre, gondolván, közönsége úgy se tudja miről van szó.

Nem szabad az igazat megírni

A boroszlói törvényszék a zsidó hitközség ügyvezető igazgatóját Dr. Rechnitz volt törvényszéki tanácsost és Rosenthal Albertet elítélte egy évi és 3 havi fogságra, mert az ottani hitközségi lapba, amelynek felelős szerkesztője Rechnitz, Rosenthal egy cikket írt, amely az ügyészség szerint lealacsonyítása a német becsületnek. (Valószínűleg megírták szeliden, amint ez egy hitközségi hivatalos laphoz illő, az igazságnak egy csekély töredékét, de természetesen a mai rendszer még ennyi kritikát sem bír el.)

Egy fiatal milliomos sorsa

Mélyseges részvét kísérte a 37 éves Dr. Ludwig Tietz, az ilyenféle világhírű berlini áruház egyik főnökének hirtelen elhunytát. Dr. Tietz a német zsidó közéletnek egyik vezetője volt és egész energiáját a zsidó jótékonyaság ügyének szentelte. Az összes felekezeti lapok, pártállás nélkül melegen elparentálták. A német lapokból nem volt kivehető az, amit azután a bécsi lapok megírtak: a náci házkutatást tartották nála, ebből az alkalomból összeverték, bebörtönözték egy pincébe, hogy a szerencsétlen ember, akinek a tüdejé a fronton szerzett gázmérgezés következtében ugyis gyenge volt, kiszervédett.

A jogfosztás törvényjavaslata

A Daily Herald jelentése szerint a német kormány törvényjavaslatot készít elő a zsidók jogi helyzetének szabályozására. A javaslat Németország árja jellegéből indul ki, amelyben a zsidók csak mint idegen kisebbség szerepelhetnek. Sem aktív, sem passzív választójoguk nem lesz. Nem nyerhetnek el állami hivatalokat, nem lehetnek a hadseregnek s a tengerészetnek tagjai. Műkö-

désük az ipar, kereskedelem és mezőgazdaság terén nem esik korlátozás alá, de korlátozzák lehetőségeiket a kézműiparban. A zsidó gyermekek számára csak a népiskolák fognak korlátlanul rendelkezésre állni, felsőbb iskolákba és egyetemekre csak bizonyos számban bocsátják őket. Gondoskodni fognak egy testület-ről, amelynek hivatása lesz a felmerülő panaszokat a kormány tudomására hozni.

Utóléte a nemezis

A berlini Westend kórházának vezetője Dr. Mayer a legszélsőségesebb hitlerista módon távollította el az ott alkalmazott zsidó orvosokat. Kiderült azonban, hogy az ő nagyapja is zsidó volt, amire azután elkeseredésében önmagát és feleségét agyonlőtte.

A hitlerista program 21. pontja

Emil Ludwig a jeles német író, akit apja fiatal korában kikereszteltetett és

aki csak 12 évvel ezelőtt tért vissza saját jószántából a zsidósághoz, a kaliforniai „B'nai B'risz” ligában előadást tartott, amelyben többek között azt mondogta:

— Kérdezem magamtól, jogom van-e nekem, akit nem-zsidónak neveltek, zsidó emberek előtt előadni. De én egy elvesztettnek hitt fiu vagyok, aki visszatért a családjához; a jelen időkből mindig több és több veszendőbe ment zsidó tér vissza a közösségbe. Én szerencsésnek érzem magamat, hogy már 12 évvel ezelőtt megtaláltam a batorságot a zsidósághoz való visszatérésre. Egyet mondom nektek: a német zsidók helyzete reménytelen. A náci 21 programot állítottak fel. A 21-ik volt a zsidóság tönkretétele. Ezt megtudták csinálni. A többi húsz pontból pedig semmit sem fognak tudni megvalósítani.

Mi ujság Szlovákiában

Viszály Vágújhelyen

A vágujhelyi orthodox hitközség és rabbija között viszály tört ki, választott bíróság elé került a dolog, a döntés nem elégtette ki a feleket és ennek következtében a hitközség fennállása a legközelebb mértékben veszélyeztetve van.

Humor a halálig

Bratislavában 84 éves korban meghalt Löwinger Sája kőfaragómester és sírköveskereskedő. A jovialis, benszülött pozsonyit mindenki ismerte. Halála előtt pár órával azt mondta a környezetének: „Már négyszer elmondtam a halál előtti bűnvallomást, de eddig eredménytelenül.”

Az ungvári frontról

Ungvárról jelenti tudósítónk: A „Zsidó Ujság” mult számában kellő tapintattal, csupán 4 sorban emlékezett meg a chosid klauz-ban kitört nagy hullámokat vert botrányról. Az egyenetlenkedés a legutóbbi szombaton sajnálatosan — porfokodással fajult, amiért is most már ar-

ról van szó, hogy a klauz szombaton egyelőre bezárják. Az egész ominózus ügy háttérében a régi rabbiválasztás előtti, ill. a rabbiválasztással kapcsolatos volt machlajkó áll, mely viszálykodás utórezgéseit még ma is érezhetők... Hir szerint „din-tajró” elé viszik a dolgot, a munkácsi besz-din-hez.

Elkoboztak egy antiszemita röpiratot

Dr. Angelo Goldstein zsidópárti cseh-szlovák képviselő interpellációjára az igazságügyminisztérium elkobzó rendeletet bocsátott ki a „Zradlo Zydu” (Zsidó tükrör) című antiszemita pamflett ellen. Az antiszemita nyomtatványt az utóbbi időben igen széles körökben terjesztették.

Szomorú parcella

A prágai Chevra kénytelen volt a prágai hitközség szélső neológ árnyalatának nyomása alatt temetőjében helyt adni egy az elhamvasztottak urnáinak elhelyezésére szolgáló parcellának.

ORTH. כשר PENZIÓ אמילו למודרין

Télen is nyitva Magaslati levegő a Svábhegy déli lejtőjén. Lábbadozóknak is. Olcsó és kitűnő kiszolgálás, napi P 4-től. Farkasvölgyi Park-Penzió I., Torbágyi-ut 110 Telefon: 65-2-75.

Divatos, izléses **parókák** hullámos hajból
PIECHNIK és MECHTL-nél
 Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

WEISZ MÓR Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben
 Keks, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő”-kenyér. Elisőrendű dessert és különlegességek.
 orth. kóser keksz, kétszersült és a terménygyára Budapest, VII. 2. 2. — Telefon: 4-3-65.

Uj műkifejezése az antiszemitizmusnak

Bécsben az antiszemitizmusra hivatalosan új szót találtak ki: „disszimiláció”. Azaz az ország uralkodó népe a zsidókat nem beolvasztani akarja, ez „asszimiláció” volna, hanem ki akarja választani disszimilálni, önmagából. Most ugyan azt híresztelik, hogy a disszimiláció nem akarja polgári jogaitól megfosztani, de hát mindenki tudja, Németország esetéből, hogy mit jelent az, ha akár árja alapon, akár a disszimiláció alapján

kezelik a zsidóságot.

Az antiszemitizmusnak a tetszetősebb disszimiláció szavával való jelölése eszébe juttatja az embernek a régi antiszemita szójátékot. Mi a különbség „izraelita” és „zsidó” között? A felelet németül jól hangzik: „Israelit” ein verschämter Jude, „Jude” ein unverschämter Israelit. Ez a mi esetünkre variálva: „Dissimilant” ein verschämter Antisemit, „Antisemit” ein unverschämter Dissimilant...

Schreiber Dávid újabb szónoki sikere

Az ismert boryslavi tudós Tajldajsz szombatján tartott nagyhatású beszéde után — amint jeleztük — a következő, Vajécze saboszán ismét nagyszabású d'rosót tartott, az Orczy-templomban. A szónok több mint kétórás beszédével megint a legnagyobb mértékben lekötötte a hallgatóság figyelmét. Beszélt a zsidóság vértanúságáról és az I'teni ígérlet értelmében Izrael örökkévalóságáról, lelkére kötötte a hallgatóságnak, a hagyományok tiszteletét (péajsz viseletét s a nagy hajviselet mellőzését a t'filin helyén) és hangsúlyozta, hogy a zsidóságnak a templomban és a tanházban van a helye.

A vilnai gaon és dubnói magid

Schreiber úr a d'rosó végén a következő anekdotát mondotta el s humorosan Izraelre alkalmazta olyan értelemben, hogy szükségünk van parnoszóra; ha I'ten tőlünk Tórája törvényeinek betartását elvárja, adjon nekünk először parnoszót...

A vilnai gaonról ismeretes, hogy kizárólag a szent Tan búvárkodásának szentelte egész életét. Mikor azonban megtudta, hogy Vilnában időzik a pompás példázatairól ismert dubnói magid, magához hívatta és amidőn ez megjelent nála, a gaon ép az ajtónál állott, a mezúzón tartotta kezét és a gaon arra kérte, hogy hirtelenében mondjon neki valami szép mosolt (példázatot). A hírneves és rögtönzéséről ismert magid belekezdett:

— Volt egy szegény bócher, aki megnősült, kimondott exisztenciája nem volt, de bízott a jó I'tenben, hogy majd valami csak lesz. Kapott is 100 rubel hozományt. Egy néhány nap múlva látta, hogy mégis fogni kell

nem a mulatóhelyeken, ahol a nem-zsidók elől elveszik a mulatozás alkalmát. Megümlékezett a gyermeknevelésben tapasztalható visszasságokról, amikor a gyermeket mindenki neveli, csak nem a szülő. Egynéhány pompás példázatot is mondott egyszerű sikerrel. Előadásába közbeszórt halachikus fejtegetéseket. Az előadás után rendkívül ünnepelte a közönség, amelynek sorában ott volt látható az orthodox hitközség előjáróságán és a hitközség tagjainak zömén kívül Stern Samu pesti neológ elnök, dr. Fischer Benjámin Rombach utcai rabbi, Eppler Sándor főtitkár, stb.

valamihez, de nem tudta, — mihez. Gondolt egyet, elment az ő régi mesteréhez és elpanaszolta neki a baját. A rebbe azt mondta neki: Legjobb lesz, ha vásárolsz a hozomány egy részéből egy tehenet és tejével kereskedni fogsz. A rebbe egyik tanítványához, egy mintagazdaság tulajdonosához levelet is adott neki ilyen értelemben. Elment a levéllel, s kapott egy elsőrangú tehenet. Ára 60 rubel volt

és a fiatal ember örült, hogy megtud azután élni. Az eladó azt mondta neki: Ha ma haza viszed, ne fejd meg, csak holnap reggel, azután délelben, azután este és ad majd minden esetben 4 liter tejet. Másnap reggel emberünk fejni kezdi tehenét, de csak két litert adott, délelben már csupán egyet, este pedig csak rugdalózdott és fájdalmasan bögött. Emberünk kétségbeesetten rohant az eladóhoz. Az eladó meg volt döbbenve és elhatározta, hogy saját maga megvizsgálja a dolgot. A helyszínen kikérdezi azután emberünket, többek között kérdezi tőle: Adtál neki enni?

— Nem! Erről nem beszéltem nekem.

— Nem? Hát te fejni akarod a tehenet és enni nem adsz neki? Előbb etesd jól meg, majd azután ad tejet!

A dubnói magid itt szünetet tartott, majd azt mondta:

— Rebbe is így jár el; még nem is kínált meg engem, még nem is ültetett le s máris szeretne megfejni engem egy szép mósol erejéig. „Ha nincs liszt, nincs Tóra...”

Zsidó karrierék

A bulgáriai zsidók központi szövetségének elnöke Farchi most bejutott a bolgár parlamentbe.

Az egyiptomi főrabbit, Nahum Effen-dit, Fuad király kinevezte a most megalakult egyiptomi akadémia tagjává

A párisi híres Sorbonne egyetem díszdoktorának kinevezett két olasz zsidó tudóst, Vivante hírneves jogászt, Civita kiváló matematikust.

Blumenthal professzor, a rákkutatás első szaktekintélyét, akit a hitleristák kilődöztek és akinek érdekében állítólag most megmozdult az egész hitlerista tudós világ Belgrádba kapott meghívást az ottani egyetemhez.

Az új amerikai kormányban helyet foglal Henry Morgenthau mint kincstári államtitkár (pénzügyminiszter). — Apja konstantinápolyi nagykövet volt a háború alatt és a palesztinai zsidók nyomorát igyekezett enyhíteni.

Nagyságos Asszonyom!

Méltóztassék megtekinteni modernül ujjáépített áruházunkat. Mindent felülmul a Spitz-féle szövet és selyem áruház decemberi occasiója.

Vételkényszer nélkül mutatjuk be dúsan felszerelt raktárunk legdivatosabb és legszebb cikkei, rendkívül olcsó árakon.

Spitz Hermann selyem és szövetáruház

VII., Erzsébet körút 34. Saját házában.

Royal Orfeummal szemben Szombat és ünnepnap zárva.

Igazság és hazugság...

— Humoros elbeszélés —

— Ez egy hamis világ! Nincs igazság! Ahol az ember jár, hol az ember áll, mindenütt csupa hazugság. A piacon, az üzletben, a tanácsteremben, templomban, sőt a temetőben is csak hazugság honol... A bankártól a koldusig mindenki hazudik és hiába keresed gyertyavilággal az igazságot, sehohsem fogod megtalálni. Nincs-e már igazság a földön? Nincs-e már ember, ki akarna és szeretne az igazság útján megélni? Nem, ez hihetetlen. Bizonyára vannak még becsületes emberek, akik ezt akarják, de a többi emberekkel való érintkezés folytán, önkéntelenül ők is belesodródhatnak a hazugság forgószelvébe. Meddig tarthat ez még így? A világ tönkre megy és okvetlen elpusztul! Miért ne legyenek olyan emberek, akik egy új utat, az igazság útját egyengessék az életben. Akik kiszakítsák magukat a hazugság örvényéből és kezdenek egy új életet, az igazságos életbe beilleszkedni...

Ezt a beszédet egy fiatal ember tartotta egy mulatozó társaságban, melyen jelen volt a társadalom mindenféle rétege: rabbi, orvos, kereskedők, tanítók és sadchenok is.

— Nagyon helyes, nagyon helyes, — szóltak egyesek — be kell vezetni az igazságot az élet minden terén gyakorlatilag is, nemcsak beszélni róla és persze elsősorban nekünk kell példát mutatni és bebizonyítani, hogy egyedül az igazsággal is lehet a világot megélni...!

— Mégis, az igazsággal magában — mondá egy másik — lehetetlenség megélni és egy olyan hazugságot, mely senkinek nem árt, a béke kedvéért, szabad igénybe venni...

— Nem, nem, nem! — mondá a harmadik — mihelyt megengedik a kis hazugságot, utat enged magának és nagy hazugság is Semmit sem szabad abból megengedni, csupán az igazság útján kell haladni.

— Ez azonban kivihetetlen, — mondá Nagy dr., egy idősebb orvos — valamint a hazugság nem tud megélni az igazság palástja nélkül, az igazság is kénytelen a hazugság palástjába burkolózni néháné, hogy utat egyengessen magának.

— Nem, de lehet a tiszta igazsággal is sokra vinni — szólt közbe Kiss dr., egy fiatal orvos. Ha egy páciens jön az orvoshoz egy csekély gyomorrontással, az orvos képes neki bebeszélni, hogy súlyos betegségre van, amely többszöri kezelést és különféle orvosságot igényel. A beteg az orvos rendelését betartja, mely sok költséget emészt fel, míg egyszerre meggondolja magát és meglátogat egy másik orvost, aki megvizsgálva őt, felvilágosítja

betegségének csekélységéről, illetve az első orvos tévedéséről. Ekkor a beteg gyűlölettel van előbbi orvosa iránt, mindenütt rossz híre terjeszti, mely az orvosnak kenyerét veszélyezteti. Minek kell ez nekem? Én inkább mindjárt megmondom neki az igazságot, hogy a egész csekélység, egyszerű kezeléssel gyógyítható, mely által hívem lesz, többet keresek és lelkiismeretem is tiszta lesz...

— Mindez beválik a gyógyászatban — mondja egy másik — de az üzleti világban nem.

— Az üzletben is — szólt közbe Adolf kereskedőség — az első szóra meg kell mondani a szabott árat és abból nem engedni, úgy hogy a vevő ezt megszokva, az üzletkötés gyorsan megtörténik, nagyobb a forgalom és a haszon, kevesebb a munka, ezzel szemben becsületes ember maradok tiszta lelkiismeretemmel...

— Ugy van, úgy van! — kiáltják egyszerre Reb Gimpel a melamed és Reb Nachmen a sadchen — bizony a tiszta igazsággal is egész jól lehet kijönni.

— Ön, is Reb Nachmen, az igazsággal akar operálni? — mondták többen nevetve. — Oh, ez már egy kicsit sok lenne.

— Miért nem? Megmutatom Önöknek, hogy éppen a házasságközvetítés, mely rendszeren hazugságra van felépítve, a tiszta igazság útján még könnyebben és biztosabban megy.

— No, erre igazán kíváncsi vagyunk, de félünk, hogy Ön sikos talajon jár és egy kis hazugságot kénytelen lesz bekeverni.

— Nem, egy hajszálnyit sem — mondá a sadchen — és holnap bemutatjuk a próbát...

— Jó, jó, — egyeztek bele mindnyájan — holnap legyen az első próba...

I. AZ ORVOS

Mánap reggel beállt Kiss dr. rendelőjébe egy fiatal ember és elpanaszolja, hogy hosszabb idő óta benső nagy fájdalmat érez, már több orvossal kezelte magát, de minden eredmény nélkül. Kiss dr. megvizsgálta őt alaposan és szomorúan rázva a fejét, így szólt hozzá:

— Kedves barátom, az Ön betegsége gyógyíthatatlan.

OKOS ember,
aki FRUTTI-t eszik
GYÁRTJA:
Stühmer Frigyes R. T.

— Mit beszél? — kérde a beteg megijedve — hiszen több orvos kezelte már engem, de egyiktől sem hallottam még ezt!

— Oh, azok az orvosok mind csalók, hazugok, ők csak az Ön pénzét akarják megkaparítani. Én ellenben becsületes ember vagyok és megmondom az igazat. Egy külső betegséget, amit az ember saját szemével lát és könnyen hozzáférhet, lehetséges gyógyítani, ellenben egy benső betegséget nem, mert először is, nehéz a helyes diagnózist megtalálni mivel a tünetek több betegségnél egyenlők, másodsor pedig hozzáférhetetlen! ... Tehát kedves barátom, emberi kötelességemnek tartom, Önnek a tiszta igazságot bevallani, miszerint az ön betegsége gyógyíthatatlan.

— Mi az én hajom? — kérdezte a beteg megdöbbenve.
— Önnek bélrákja van.
— És mi a vége annak?
— Minden gyógyíthatatlan beteg meghal.

A beteg halottsápadt lesz és minden tagjában reszkette, tántorogva megy az ajtó felé, hol megáll és rekedt hangon kérde:

— Sokat fogok-e szenvedni?
— Oh, nagyon sokat.
— Tulajdonképpen miért...? — kérde tovább és szemei előtt elsötétül a világ.

— A rák egy égető seb... és még hozzá enni sem lehet semmit. Ámbár ezt nekem nagyon fáj elmondani, mégis ha Ön kérdezi, kénytelen vagyok az igazat mondani, mert hazudni nem akarok...

— És mitől fogok meghalni — kérde még az utolsó erejével.

— Az éhségtől...
Ekkor a beteg felsikoltott kinjában és az utcára érve eszméletlenül esett össze, míg jöttek a mentők és hazavitték.

Pár perccel utána telefonice hívják Kiss dr.-t Elfenbein bankárkékhöz. Az orvos megérkezik, Elfenbeinné öngyógyítása szobájába kéri őt. A hölgy előadja, miszerint szeretne fürdőre utazni, először mert passzió, másodsor pedig barátói előtt röstellné, ha nem utazna. Mivel azonban teljesen egészséges, a férje halani sem akar az utazásról, tehát átad Kiss dr.-nak egy 10 pengőt és kéri őt, hogy állapítson meg valami betegséget, melynek folytán kénytelen lesz utazni és az utazásig többször is vizitellen nála, mely által szép pénzt fog keresni.

Kiss dr. csodálkozva néz rá és így szól:

— Bocsánat, nagyságos asszonyom, ezt nem tudom megtenni, mert Ön teljesen egészséges, hazudni pedig nem akarok...

— Mióta ilyen becsületes Ön? — mondá a hölgy keserű gúnyal és szinte elvörösödött a haragtól — minden évben utazok fürdőbe, az orvosok mindent meg-

tettek nekem amit kértem és szépen ke-restek nálam! Megértette?

— Azok mind családok, akik az Ön pénzt akarják hiába — mondá felizgul-tan Kiss dr. és ezzel elhagyta a szobát.

Az előszobában találkozik Elbenfeln bankárral, aki kíváncsian várja az orvos diagnózisát.

— Nos, mi újság, doktor úr, hogy van a feleségem?

— Hála Istennek, teljesen egészséges! Főleges a fürdőbe utaznia.

— Miért bosszankodott ott benn dok-tor úr?

— Az Ön neje pénzt akart adni nekem, hogy betegnek minősítem, de én be-csületes ember vagyok és csalásra nem vagyok kapható.

A bankár nem hitt fülének, mert még ilyen embert nem látott életében. Meg akarja fizetni az orvost, de ő visszautá-ítja.

— Miért akar fizetni — mondja — hiszen nem tettem Önöknél semmit és senkinek sem segítettem...

Midőn Kiss dr. az utcára tért, szemé-jön vele egy idősebb asszony, az első pa-ciensének anyja és borzasztó nagy lármát csap:

— Gyilkos, rabló! Mit tett az én fiam-mal, az életéről lemondott és most otthon félholtan fekszik, a felesége és gyermekei még az életében megsiratják... Ön egy gyilkos, nemhogy gyógyítaná a beteget, még gyilkoló beszédjével megöli őt... Fussatok el innen emberek, egy ilyen or-vostól...

II. A KERESKEDŐ

Ugyanaznap bejött egy falusi uriasz-sony a leányával egy nagy áruházba szö-veget vásárolni. Ebben az áruházban 6-7 segéd foglalkozott a vevők kiszolgálásá-val és köztük volt Adolf is, a mi ismerő-sünk. Adolf különféle szövetet tett az asszony elé, mind olcsó anyagot. Az asz-sony kezébe veszi az árut, megvizsgálja és kérdi az árakat.

— Ez 2 pengő, amaz 1.50.

Nem drágák ezek az árak?

— Ugyan, kérem, mondja a főnök. látva, hogy falusi vevőkkel van dolga — tudják-e milyen áru ez? Vegyék csak ezt a kezükbe, milyen finom, elsőrendű minő-ség ez... Ön ugyebár szakértő, amin lá-tom... ez tiszta gyapjú, még egy szál pamut sincs benne. Valódi francia és an-gol szövet, minthogy nincs is más, csak külföldi áru, az én raktáromban... Há-sonló finom árut az egész városban nem találhat, ebben biztos vagyok. És olyan alacsony árat mondtam, hogy alig hiszem, hogy keresek rajta egy pár fillért... minthogy olyan nagy a vám, amit viszont arany értékben kell fizetni.

Ezzel otthagya őket rábízva Adolira, míg ő a többi vevőkhöz sietett.

— Kérem, segéd úr, mondja meg az utolsó árat.

— Megmondom Önöknek az igazat, mert hazudni nem tudok. Azt, amit a fő-nök 2 pengőre hagyott, odaadhatom 1 pengőért, a másikat 1.50 helyett 70 fillér-ért, ez az utolsó ár, melyből már többet nem engedhetek, mivel 10 százalékot kell keresni is.

Asszony és leánya csodálkozva néznek rá, azt hiszik, hogy nem jól hallották és ismét átkérdezik őt, de ő ugyanazt vála-szolja.

— Akkor ez bizonyára nem külföldi áru?

— Bizony nem! Hogy jön ez a kül-földi áruhoz. Az egész áruházban nincs egy szál francia vagy angol áru sem.

— Akkor ez nem is tiszta gyapjú, ugyebár?

— Persze, hogy nem! Ez közönséges pamut, de oly kitűnően van utánozva, hogy egy laikust meglehet csalni vele... De én becsületes ember vagyok és meg-mondom a tiszta igazságot...

— Menjünk leányom, szaladjunk el in-nen, vagy a főnök bolond, vagy a se-gédje, vagy mindketten...

És kiszaladtak az áruházból, mintha leforrázták volna őket.

A főnök éppen kérdezni akarta Adol-

tot, miért szaladtak el a vevők, de éppen bejön egy másik vevő és érdeklődik posztómaradék iránt. A főnök intett Adolfnak, hogy mutasson a vevőnek va-lami maradékot. Adolf mutat neki pár darabot, amit az illető kezébe véve meg-vizsgál.

— Azt hiszem, ez nem elég erős...

— Erősnek éppen nem erős — vála-szol Adolf, az igazságos...

— Nincs-e kissé kikopva?

— Kissé nincs — feleli őszintén — ez egészen ki van kopva, és nem tudok hazudni...

A vevő csodálkozva néz rá, a posztót kezébe véve, az ablakhoz viszi...

— Nézze kérem, apró lyukak vannak benne, nem-e molyette ez?

— Ugy van, ez molyette, én nem aka-rom Önt becsapni.

A vevő nézi őt, vajjon nem-e örült meg, mert nemhogy rábeszélne, de még lebeszéli a vevőt a vásárlástól. Kérdezi őt vajjon nem-e haragszik a főnökre, hogy lebeszéli a vevőt, de Adolf megmagya-rázza neki, hogy nincs semmi oka hara-gudni rá, csupán be akarja vezetni az igazságot és azért mondja meg neki is az igazat, hogy ez a maradék nagy bővli és örömet szeretnének szabadulni tőle.

De itt a vevő már nem bírta tovább és rohant ki az áruházból, mint akit kerget-nek.

— Miért szalad el innen? — kérdi a főnök utána nézve, mivel attól félt, hogy talán lopott valamit.

— Az Ön segédje megörült — kiabált az illető — siessen és küldjön egy or-vosért.

— Mi az Adolf? — kérdi a főnök — mi történik itt? Az előbbi vevő elrohant, mintha leforrázták volna és most a má-sodik úgy szalad innen, mint egy tüztől?

— Az első vevőnek megmondtam az utolsó árat, mert be akarom itt vezetni a szabott árat, hogy üzletünknek híre le-gyen, mint egy becsületes és reális üzlet.

— Miféle nyavalya ez? Hogy jössz te ahoz, valami új intézkedéseket meghono-sítani? Ki kért téged erre? És mondd, a másíknak biztosan megmondtad, hogy a posztó régi portéka már?

— Ugy van, de nemcsak azt, hanem azt is, hogy molyette..., amely igaz is és én nem akarom, hogy azt mondják, hogy üzletemben megcsalják a vevőt...

— Takarodj!... Ki innen! — kiabált mérgesen a főnök és nyakán fogva Adol-fot, kidobta az üzletből.

III. A MELAMED

Az egyik mellékuccában áll egy na-gyon régi, dűledező-félben levő ház, csupa apró lakásokkal, melyekben a legszegé-nyebb osztályú, nagy családú emberek laknak. Az udvarra lépve van egy nagy, de egész alacsony kéttablakos lakás, kor-

hadt rá mákkal, melynek kitört ablaküveg-jeit az odaragasztott papír helyettesíti. Az ablak mellett áll egy ágy, tele soványan, bélelt párnákkal, melyen egy beteges öreg asszony üldögél és egy siránkozó pólyásgyereket ringat. Mellette a földön 5-6 rongyosingű gyermek visítva ha-n-cúrozik egymás hátán. A szoba közepén hosszú asztal áll, mely körül 8 gyermek, 6-11 évesek, ülnek és hallgatják a kana-pén ülő mesterüket: Reb Gimpel, melamed tanítását. Reb Gimpel rekedt hangon adja elő mondókáját, amit a gyerekek fémhangon, mind egyszerre kiabálva is-métlik és hangjuk összevegyül a földön ülő gyermekek visításával, a böcsőben fekvő csecsemő sírásával és az anya rin-gató dalával. De ime nyílik az ajtó, be-lép egy divatosan öltözött kövér zsidó-asszony és egyenesen az asztalnál ülő 8 gyermekhez lép, megcsókolja őket és át-adja a magával hozott nyalánkságokat.

— Oh, milyen láрма van itt — mondá — nem tudom megérteni, hogyan tud Ön itt a gyerekekkel tanulni?

— Mit gondol asszonyom: valóban nem tudok tanulni, de hát ki a hibás, mintsem a szülők, akik kiabálnak a ché-derre, hogy szűk és egészségtelen... Hát fizessenek többet a melamednek, hogy bé-relhessen magának egy megfelelő helyisé-get...

— Igaza van, Reb Gimpel, de mondja csak, mi van az én gyermekeimmel, előre haladnak-e már?

— Semmit! Kénytelen vagyok az Iga-zat megmondani, asszonyom...

— Semmit? Még mindig semmi ered-mény?

— Semmi és nem is lesz soha!

— Hogyan, hát olyan rossz fejük van?

— Közönséges parasztféj! Hiába kia-bálók egész nap, ezerszer is megmagya-rázom nekik, de mintha a falhoz beszél-nék...

— Hogyan lehetséges ez? Az előbbi tanítóik, kiknél tanultak, mind dicsérték őket és Ön az ellenkezőjét állítja?...

— Ha-ha-ha — nevetett Reb Gimpel — azok mind csalók voltak és csak az Ön pénztét akarták kicsalni. Én azonban be-csületes ember vagyok és nem tudok ha-zudni.

— Tehát vétek minden fillérért, amit áldozok értük?

— Bizony, kidobott pénz, asszonyom. Az asszonyoknak könnyek jöttek a sze-mébe és szinte síró hangon kérdezi: Mondja Reb Gimpel, Ön okos ember, ad-jon tanácsot, mit csináljak velük?

— Adja őket iparosnak.

— Mit? Iparosnak? — kiabált elkese-vedve — az én őseim mind rabbik és tu-dósok voltak és az én gyermekeim ipa-rosok legyenek?

— Nos, ha lesz pénzüik, megélnék anélkül is, a gazdagok többnyire tudatla-nok és semmisen hiányzik nekik...

— És ha nem lesznek gazdagok?

— Ha sem gazdagok, sem iparosok nem lesznek, akkor favágók vagy vízhor-dók lesznek, én csak az igazat mondom, mert hazudni nem tudok...

De ezt az asszony már nem bírta ki, szinte eltörődött mérgében és izgatot-tan felállva kiáltott: „Gyermekek háza” és felöltöztette őket, elhagyta a chédert.

Ezek után megkezdődött az igazi há-ború. Reb Gimpel felesége felvett egy gyertyatartót és fértének fejéhez dobva betörte a fejt és a még megmaradt ab-laküveget...

— Gyilkos! — kiabált a feleség magán-kívül — hol veszel most gyermekeidnek kenyeret? Fizetésednek felét elvesztetted most. Mars ki házamból!

És ezzel kilökte Reb Gimpelt az uc-cára... (Bef. köv.)

Guttman József

Palesztina körül

Költségvetési fölösleg - Munkáshiány - Az ille-gális bevándorlók - Vallásos zülles némely munkatelepen - A bécsi hitközség rezolúciója - Lengyelország a Palesztina-mandátumért

A palesztinai kormány áprilistól szeptemberig 600000 font többletet ért el költségvetésében. A költségvetési év vé-gén valószínűleg egy millió font lesz a fo-lősleg, — páratlanul álló jelenség a mai világban, ami természetesen a zsidó töke bevándorlásának köszönhető. Szeptember havában ugyanis a legvatosabb számítás szerint 600.000 font tökézt hoztak a zsidók Palesztinába. A folyó év első nyolc hó-napjában 15.000 zsidó telepedett meg Pa-lesztinában. A háború befejezése óta 132930 zsidó vándorolt be. Természetesen ezek a törvényesen bevándoroltak és ebbe a számba nem foglaltatnak az illegálisan bevándoroltak, akikre most az angol kor-mány hajtóvadászatot tart. — A haifai „Neser” cementgyár nem tudja a vállalt szállításokat teljesíteni munkáshiány miatt

Az araboknak tüntetése közvetve igen kellemeden hatással van a bevándorló zsi-dóságra. A palesztinai kormány az arabok kedvében akarván járni, a legszigorúbban üldözi az illegális bevándorlókat, ami kö-rülbelül azt jelenti, hogy sok ezer zsidót zaklatnak, ill. fognak zaklatni. Most is igen nagyszámú „törvényellenesen” beván-dorolt zsidót letartóztattak. A férfiakat elvitték az akkói fogházba, az asszonyo-kat a betlehemi női fogházba és a gyer-mekeket a haifai árvaházba szállították.

Palesztinai lapok rendkívül megbot-ránczóató esetekről adnak hírt: A haifai

hitközség felszólította az ottani munkás-szervezetet, hogy ne károsítsa meg a zsidó mészárosokat, a népkonyhához ri-tuális húst vásároljon. Amikor a munkás-szervezet vezetősége azt hozta fel ürü-gyül, hogy a kóser hús számukra drága, akkor a hitközség vállalkozott arra, hogy a tréfli hússal egyenlő árban szállítják nekik. Erre azután arcátlanul kijelentet-tek, hogy nem reflektálnak kóser húsra még így sem, mert a nem rituális barom-combrészeiből sokkal szebb darabokat le-het vágni. — Tel Avivban Jajmkipür napján be voltak zárva a vendéglők, a fiatalság egy része átment a Tel-Avivval szomszédos arab Jaffába és ott aznap az arab vendéglősök „bomba üzletet csinál-tak.” (Akárcsak nálunk ilyenkor a — tréfli vendéglők.) — Egy lengyel hajón, amely palesztinai chalucokat szállított, következő történt. A hajón lévő rituális konyha Jajmkipür miatt be volt zárva, de a hajón utazó 400 chaluc követelte a por-cióját. A hajó vezetősége kénytelen volt intézkedni. Enni kaptak, de mivel a kóser konyha be volt zárva, keresztény konyha élemezte őket. — A bécsi hitközség elő-ljárósága határozatot hozott és az angol követtségnek beküldötte. Ebben a rezolu-cióban kifejezik ama óhajukat, hogy az angol kormány a palesztinai mandátumot úgy fogja értelmezni, ahogy ezt a kelet-és nyugateurópai zsidók tömegének ret-tenetes helyzete megkívánja és a tőkések, középosztályúak és munkások bevándor-lása előtt minden akadályt el fog hártani.

A lengyel kormány hivatalos lapja Lengyelországnak követeli a Palesztina-mandátumot. Varsóban külön társaságot alakítottak abból a célból, hogy nemzet-közi fórumoknál akciót indítsanak, a Pá-lesztina-mandátumnak Lengyelország ré-széről való átvétele érdekében.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob uca 27
(Skrek-ház) Lift.

PARÓKA
különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSANYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79.

A megtérés sohasem késő

Egbeszélés az 50-es évekből, Lehmann nyomán

3.

— Önnek egy tehetséges fia van — mondta az idegen — midőn Naftóli rövid időre távozott. Tóranulásra szándékszik-e őt nevelni? Egyáltalában „tanulásnál” fog-e maradni?

— Ez, felelé Ruhdorf, mindkettőnk vágya volna, de sajnos, körülményeim nem engedik. Én nem vagyok vagyonos ember, és így számítanom kell arra, hogy fiam segítségemre legyen.

— Az én hazámban minden fiatalembernek „tanulnia” kell, legyenek szülei vagyonosak, vagy szegények.

— Ez Önöknél lehetséges, nálunk azonban nem. Mindazonáltal tanulni fogok vele, amennyire módomban lesz. Egyelőre iskolában tanul és csak kevés szabad ideje van.

— És az iskolában nem tanul gemóret? — kérde a vándor.

Ruhdorf mosolygott.

— Ebben a nagy hitközségben nincs olyan zsidó iskola, melyre gyermekeinket nyugodtan bízni lehetne. Fiam a gimnáziumot látogatja, szabad idejében azonban héber tantárgyakra is tanítom.

— És miért nincs itt olyan zsidó iskola, hol szent Tórankat tanítják?

— Sajnos, — felelé Ruhdorf, — városunkban a vallási viszonyok nagyon rosszak. Öreg rabbink, I'ten tartsa meg sokáig, olyan előljárósággal küzd, kiknek szent hitünk, enyhén szólva, teljesen közönyös. Mit használ azonban a küzdelem? Fájdalom tölt el, ha arra gondolok, hogy mi lesz hitközségünkben, ha majdan I'ten elszólítja közülünk a rabbinkat.

Midőn Naftóli ismét bejött, folytatták a talmud tanulmányozását. Ruhdorfné asszony gyümölcsöt hozott, melyet józueen fogyasztottak el.

Még sokáig maradtak így együtt. Majd az idegen elment szállására, miután Naftóli és szülői szintén pihenőre tértek. A szombat nyugalma az a jóleső tudat, hogy I'ten szent törvényeit minden igyekezetükkel megtartják, boldogítólag hatott az egész családra, szegényes körülményeik dacára is.

Az öreg rabbi

Szomorú hír terjedt el a nagyhercegségi főváros zsidó lakosai között. Az öreg rabbi beteg és reménytelen az állapota.

Rabbi Juda Benjámin még a régi iskolából való híres rabbik kiváló talmudtudós tanítványa. Megválasztása alkalmával nem kívántak többet, csak, hogy kitűnő talmudtudós legyen.

Közben elérkezett az „új korszak” és a rabbi oly elemeket látott előtérbe lépni, kik a pozitív zsidóságnak hátrózott ellenségei voltak. Minden erélyével és tehetségével küzdött a hagyományos, a valódi zsidóság és a Sülchon Örűch által előírt hitközségi intézmények fenntartása érdekében. Nagyjában és általánosságban sikerült is ez neki.

Az intézmények ugyan még megfelelték a vallási szabványoknak, a hitközség vezetői azonban olyan egyének lettek, kiknek szent hitünk teljes közönyös volt. A zsidó üzletek és irodák nagyobb része szombati napon nyitva volt; a hitközség számos tagja vallástalan életmódot folytatott.

A kötelék, mely a hitközséget valamennyire összetartotta — a tiszteletreméltó ősz rabbi volt, aki iránt a hit-

hűek benső szeretettel és tisztelettel viseltettek, de még a leglazább vallásosságuk sem vonhatták meg tiszteletét gerjesztő egyéniségétől nagybecsülésüket. De mi lesz azonban, ha legfelsőbb rendelkezésre el fogja hagyni a hitközséget?

Az iskolaügy állott a legrosszabbul. Midőn Rabbi Juda Benjámin hivatalába lépett, a chéder teljes virágzásban állott. Mindkét nembeli gyermekek tanultak ott héberül és németül írni-olvasni, valamint a héber imákat fordítani. Kis tehetséggel bíró fiúk nem vihették többre, minthogy bar-miczvójuk után különböző ipari és kereskedelmi foglalkozáshoz láttak, de a tehetségesebbek misnát, Rásit és gemóret tanultak.

De jött az „új idő”. A részleges egyenjogusítás lefontá a gettó falait. A zsidók előtt teljesen új és eddig ismeretlen pályák nyíltak meg. A modern tudománysozomj oly általánosan lepte meg hitsorsosainkat, — kik fékevesztetten rohantak „előre” —, hogy javakorabeli férfiak is hozzáfoglak a profán műveltség elsajátításához. Ekkor tervbe vette Rabbi Juda Benjámin a chéder modernizálását. Népiskolát akart berendezni. E célból egyik legtehetségesebb tanítványát *Minster Kálmán* gondosan előkészítve, Berlinbe küldte, ott be is fejezte tanulmányait. Őt bízták meg az új iskola alapításával, kivüle még több tehetséges tanítót alkalmaztak. Ugyanolyan előszeretettel oktatták a világi tantárgyakat, mint a héber tudományt. Néhány év alatt tényleg igen szép eredményt is értek el. Nyugodtan és örömmel látta a rabbi a fiatal nemzedéket fölserdülni. A növendékek azonban nemsokára oly eszméket kezdtek terjeszteni, melyek a szülők nagyfokú megdöbbenését idézték elő. Minster ugyanis előbb titokban szkeptikusan, később nyíltan I'tentagadó lett. Érzelmét sokáig tudta palástolni, lassanként azonban minden napvilágra jutott. Először a szombat „kicsinyes” előírásai, majd az „ostoba étkezési szabályok” fölött fejezte ki gúnyosan nézeteit, míg végül előadásokat kezdett tartani, melyekben a világ teremtését, I'ten létezését nyíltan tagadta.

Midőn a rabbi mindezekről tudomást szerzett, Minstert azonnal fölfüggesztették ugyan állásától, ez azonban az iskola helyzetén mit sem változtatott. A hithűek, — ilyen tapasztalatok után pedig joggal — kevés bizalommal viseltettek az iskola iránt. A vagyonosabbak, kiket a modern eszmék befolyásoltak, örültek, hogy elvonhatják gyermekeiket a többi zsidók gyermekeinek köréből. Az iskolát megszüntették s úgy intézkedtek, hogy gyermekeik keresztény iskolába járjanak, de azért hitoktatásban is részesüljenek. Eleinte még nagy súlyt fektettek a hittanra, később azonban már nem igen törődtek vele. Sőt az előljáróság olyan vallásantókat alkalmazott, kiknek meggyőződése és életmódja a rabbi legnagyobb fokú elégedetlenségét váltotta ki, s minden erélyel követelte azok elbocsátását. Az előljáróság már-már beleegyezett volna, ha a dúsgazdag Wolfsohn gyöngye társait nem befolyásolja.

Ilyenek voltak a viszonyok midőn a tiszteletreméltó agg rabbi a hiábavalónak bizonyult küzdelmekbe belefáradva, halálosan megbetegedett.

Ez a hír kivétel nélkül leverőleg hatott, még a legkeményebb szívűek is ellágyultak. Az előljáróság gyűlést hívott egybe, hogy még a tizenkettedik órában, a rabbinak minden kívánságát teljesítsék.

Midőn a gyűlésen az ezt célzó indítvány elhangzott, fölemelkedett Wolfsohn:

— *Férfiak* vagytok-e? — kiáltá hevesen. — Mert egy végelgyengült aggastyán, ki az új idők eszméit már feladni nem képes s aki a halálra készül, hogy a jól érde-

melt feledésbe merüljön, úgy kívánja, azért ti a hitközséget a maradisághoz akarjátok visszaterelni. Nem úgy Uraim, legyünk férfiak, amint azt a jelenben mindjobban kibontakozó haladás tőlünk megkívánja. Semmiféle méltányosság ne vezessen bennünket tévútra. Mi vagyunk hivatva a hitközséget a régi posványból kivezetni. A jelenkor legfölvilágosodottabb rabbijai megegyeznek abban, hogy a zsidóság gyökeres újításra szorul, hogy mi is részt vehessünk a nemzetek állami és szociális életében. Ne kössük meg kezünket csak azért, mert azt egy haldokló úgy kívánja...

Miközben így beszélt, a hitközség alkalmazottja jött jelenteni a beteg rabbi azon kívánságát, hogy az előljáróság tagjai tiszteljék meg látogatásukkal.

— Ne fogadjuk el a meghívást, — mondá Wolfsohn, — mert különben kellemetlen jelenetünk lesz.

— Maradjon Ön, ha nem akar jönni, — mondá

Glogau kereskedelmi tanácsos. Én nem fogom haldokló rabbimnak kívánságát figyelmen kívül hagyni.

— Ha a többiek mennek, nekem is mennem kell. Szükségesnek tartom, hogy társaimat elhamarkodott ígéretektől visszatartsam...

Midőn a rabbihoz értek, az felemelkedett ágyában és üdvözlé őket.

— Szeretett gyermekeim, — mondá, — megengedem magamnak ezt a megszólítást, mert hiszen mindannyian gyermekeim, sőt unokáim lehetnétek. Nagyatyátok: barátaim, atyátok: tanítványaim voltak. Igaz, utóbbi időben nagy ellentétek merültek fel közöttünk, hagyjuk azokat, most, mielőtt közületek eltávozom, vegyünk egymástól búcsút, mint jóbarátok.

A férfiak könnyezni kezdtek a meghatottságtól, csak Wolfsohn maradt nyugodtan.

(Folyt. köv.)

Epizódok a Talmudból

II.

Janaj király.

Simajn ben Setach 2000 évvel ezelőtt miközött, mint a szanhedrin elnöke. Arra törekedett, hogy a Tóra helyes magyarázatait, a Szinájhegyen kinyilatkoztatott hagyományokat megőrző *p'rusim* (farizeusok) pártját diadalra juttassa. Ennek a pártnak élet-halál harcot kellett vívnia a *ca'dükim* (szarduceusok) pártjával, amely a zsidóság egy a szent hagyományokat tagadó politikai csoportta akarta alakítani. A *ca'dükim* igen hatalmasok voltak, a királyi udvarban is volt befolyásuk. Akkoriban Janaj király szintén pártjukon volt, pedig felesége a nővére volt R. Simajn ben Setachnak.

Janaj király egyszer a nagy pusztában levő *Kolchisz* tartományba vonult és ott meghódított hatvan helységet. Mikor diadalútjáról visszatért, igen nagy vigsgában volt magához hivatva Izráel bölcsseit, és mondá nekik:

— Öseink csak sóba mártott nyers füvet ettek, amikor a szentély felépítésével foglalkoztak, mi is tehát így tegyünk öseinkre való emlékezésül.

Erre aranyasztalokat hozatott és sóba mártott füvet tálataltott fel. A társaságban egy gunyolódó, rosszszívű és alantas ember volt: *Elozor ben Pajiro* volt a neve. Ez azt mondotta Janajnak, aki kohanita volt: Királyom! A farizeusi tudósok nem tartanak téged méltóságodra hivatottnak.

— Hogyan győződhetem meg erről? — Állj elébük főpapi ruhában, szent lemezzel a homlokodon, hadd álljanak fel előtted tisztelegve.

Ugyis tett. De ott volt egy *Jehüdo ben Gedidjo* nevű öreg ember s azt mondta Janajnak: Királyom, elégedj meg a királyság koronájával, hagyjad a papság koronáját Áron ivadékaiknak (Azt híresztelték ugyanis, hogy az anyja hadifogságba esett a *Modoim* körülötti har-

okban és így fia alkalmatlan a főpapságra. A híresztelés egyébiránt alaptalannak bizonyult.) A bölcsüket a felszólalás után haraggal eltávolították a királyi udvarból.

A rágalmazó azonban nem nyugodott. Szólt a királynak:

— Bármilyen egyszerű zsidót lehet így elintézni s Téged is, aki király és főpap vagy?

— Mit tegyek hát velük?

— Ha reán akarsz hallgatni, tipord le őket.

— Mi lesz akkor a Tórával?

— Ott van a sarokban aki akar tanulni, az mehet és tanulhat.

Erre a király megölette a tudósokat, a világg pusztává lett. Tóraigék nélkül amfg azután ismét visszaérkezett a közben elmenekült Simajn ben Setach és visszahelyezte a Tórát az ő régi nagyságába. (*K'düsin* 66.)

Idők multán ugyanis eljöttek a perzsa király udvarnagyjai, a király meghívta őket asztalához. Lakoma közben mondták: Urunk Királyunk, emlékezzünk arra, hogy volt itt egy öreg böles ember, és az nekünk a Tóra szavait hirdette. Erre szólt a király feleségének, Rabbi Simajn ben Setach nővérének, hogy hívassa fiúvérét. A király megesküdött, hogy nem fogja bántani s biztosítékul gyűrűjét küldte neki. Eljött Rabbi Simajn, odaültették a király és királyné közé. Mondta

neki a király:

— Nézd milyen tiszteletet adok neked.

— Nem Te tisztelsz meg — mondá — hanem a Tóra.

Odafordult a király a királynéhoz:

— Látod, nem ismeri el hatalmamat.

Odaadta neki a serleget, hogy elmondja az asztal utáni imát. Rákezdte: „Áldás a lakomán, amelyet Janaj és társai fogyasztottak.” Mondta a király:

— Sohasem hallottam, hogy Janajt említették volna az imában

— Hát mit mondhattam volna, talán azt: „Áldjuk az I'tent, hogy ehetünk jóvoltából”, hiszen én nem ettem.” (*Be-résisz Rabbo or.*)

Történt azután, hogy Janaj király szolgálja megölt egy embert. Szóltott R. Simajn a szanhedrinnek: Vigyázzunk, hogy igazságosan mondjunk ítéletet.

Küldtek Janaj királyért: „Szolgát emberölt.” Ő erre elküldte a szolgát, de a szanhedrin megidézte személyesen a királyt. Megjelent, akkor széklet adtak neki R. Simajn mellett. Szóltott Rabbi Simajn:

— Janaj király. Állj fel, hogy megkezdődjék a tanúkihallgatás, mert úgy van megírva a Tórában, hogy: „Álljon fel az ember, akié a per.”

— Csak akkor teszem, — mondja Janaj — ha társaid is ezt fogják mondani.

Jobbra fordult s jobboldalon a bírák lehajtották arcukat, balra fordult, a bírák lehajtották arcukat a föld felé.

Mondá nekik Rabbi Simajn: Ti előrelátók akartok lenni, jön majd a mindent látó és megbüntet benneteket.

Megrendült a király.

Rabbi Simajn pedig mondotta: Királyom állj fel, nem előttünk tisztelegsz, hanem az előtt, aki szólt s meg lett a világg.

S Janaj felállott... (Szanhedrin 19.)

— **Sajtóhiba.** A 7. oldalon a címben „vallásos” helyett „vallási” olvasandó.

Használt perzsa és-mindenfajta szőnyegek alkalmi vételekből, rendkívül olcsón eladóak. Vogel László, Dob-utca 30 TELEFON: 44-3-17.

Miniatűrök

a zsidó történetből

II. Antonio de Montezino (1640 körül)

Ez a férfiú Portugáliában született, marannosi kétlaki életet élt, majd az inkvizíció elől menekült, így került Hollandiába, ott zsidó lett. Üzleti ügyekben egész Amerikáig eljutott, ott találkozott egy félvér (mesztic) indián emberrel, és ez, amikor megtudta, hogy Antonio zsidó származású, elmondta, hogy Dél-Amerikában az indiánok között zsidó tradíciók vannak. Közben Karthagenában az inkvizíció elfogta és mivel ott nem volt oly kegyetlen ez a véstörvényesíték, kiszabadult és tovább kutatott a mesztic által megjelölt nyomon. Több napon át vándoroltak és elértek egy folyóhoz, ahol egy csónak közeledett hozzájuk, a csónakban három férfiú és egy asszony ült. Amikor Montezino elmondta a S'má Jiszroel hitvallomást, akkor az illetők jelekkel és a mesztic tolmácsolása útján elmondták neki: Reüvén törzséből származnak, közelikben egy szigeten két törzs lakik, amely magát God törzséből származtatja. Montezino délamerikai tartózkodása folyamán találkozott vagy háromszáz ilyen indiánnal és ezek mind azt mondták neki, hogy tradícióik szerint a zsidó törzsek együtt jöttek be egy területre a kazikákkal együtt. A tömeg először ellenséget látott bennük, és meg is támadta őket, csak később tudták meg, hogy a zsidók az egyetlen I'tent imádják s egyes szokásokat átvettek az indiánok. Montezino később Braziliába vándorolt és ott meg is halt. Halálós ágyán elmondta mind az élményeit a 10 törzsről, esküvel megerősítette azokat és elrendelte, hogy Amsterdamba továbbítsák s közöljék R. Manasse b. Jiszroel rabbival. Ez a jeles férfiú arra törekedett, hogy akkori angol parlamentnél kieszközölje a zsidók angliai letelepítését. Ennek érdekében igen sok iratot szerzett és személyes befolyását felhasználta ilyen irányban. Voltak nem-zsidó barátai Hollandiában, Németországban, Angliában. Sőt Magyarországhól is kapott biztató leveleket. Azt hirdeti R. Manasse, hogy immár közelednek a messiási idők mert az elveszett tíz törzs is megkerült.

Szerinte úgy kell a dolgot elképzelni, hogy a 10 törzs elszéledt a mongol birodalom egész területén, így jutottak Kínáig, s onnan egyes csoportok Amerikába s Dél-Amerikába átjuthattak. Akkoriban a nem zsidók között valami messiási várakozási feszültség uralkodott. Ilyen légkörben született meg az angolnyelvű irat, melyet az angol parlament titkára Edward Nikolas ilyen címen adott ki: „Védőbeszéd a zsidók tiszteltetelmét nem-

**Legolcsóbb,
legízletesebb
orth. כשר
házikoszt**

**Wesselényi-utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)**

**Weisz
Mendel
éttermében.**

Négyfogásos menü:

Leves, hús, főzelék, tészta P 1'30

Halfélék minden időben, 50-60 fill.

**VII. Wesselényi u. 18
(Kazinczy u. sarok)
Cimre ügyelni!**

zete érdekében" („Apology”). A bevezetőben hangsúlyozza, hogy nem érdekből, hanem csakis I'ten iránti szeretetből írja munkáját. Az a sok szenvedés, amely Angliát a vallás- és polgárháborúk által éri — szerinte — csak igazságos büntetés azért, hogy ők I'tennek szentjeit és kedveltjeit, Izráel fiait üldözik. Jiszroel kiválasztottságát az egész bibliából bizonyítja. Hivatkozik egy parlamenti szövegre, aki ezt a zsoltóros szót alkalmazta a zsidókra: „Ne érintsetek az én fölkenjemet, ne bánjatok rosszul az én prófétaimmal.” Nicholas patétikusan felkiált: „I'ten az ő végtelen bölcsességében a zsidókat mind a mai napig megtartotta és dicsőséges jövőt szánt nekik. Ezért a mi kötelességünk mindent megtenni, hogy őket megvigasztaljuk, nekik elégtételt szolgáltatassunk az ő ártatlanul kiömlött véréükért.”

Igy beszéltek 200 évvel ezelőtt. E tekintetben 200 év után évezredekkel hátrább vagyunk.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király. u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerüzem. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kívánatra választékot küld.

**Szerdán száll hajóra
a Duschinsky főrabbi jesivájába
induló újabb 25 tanítvány**

Amint már jelentettük, újabb 25 tanítvány megkapta a szükséges certifikátumot, hogy Szentföldre mehesse, a Duschinsky főrabbi jesivájában tanulmányait folytatni. A tanítványok hétfőn, december 4-én Pozsonyban találkoznak és szerdán december 6-án szállnak hajóra Triesztben.

A „Volt galanta-husztai tanítványok szövetsége” pozsonyi csoportja a Jeruzsálembe induló növendékek tiszteletére hétfő este 8 órakor búcsúban-kettet rendez, melyre a tanítványokon kívül Duschinsky főrabbi összes híveit is szívesen látja. Az ünnepségen Ungár nyitrai s Weinberger dunaszerdahelyi főrabbi — kiknek fiai az indulók között vannak — is részt vesznek.

A Jeruzsálembe induló növendékek: Heinovits Emánuel, Pollák Frigyes és Gusztáv, Berger J., Duschinsky József (Bratislava); Fischer Mózes és Emánuel (Trnava); Ungár Armin, Ehrenthal M. (Nyitra), Weisz József (Makó), Jungreis Jakab (Csenger), Kalisch I. (Galanta), Weinberger Jenő, Weinberger P., Neuhäuser K. (Dun-Strada), Rottenberger Herman és Zsigmond (Kosice), Stern P. (Vranov), Reich Salamon (Sztrópkó), Davidovits József (Nagyszőlős), Rosenberg P. (Gálszécs), Krausz E. (Nagykapos). (Kohn Sándor (Nové Zámky).

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Vajslach, Kiszlév 14
Gyertyagyújtás (Bpest) 3.48
kimenetele " 4.38
— Hétfő estétől: וְתָן טַל וּמַטָּר —

— A KÖZPONTI BIZOTTSÁG ÜLÉSE. Kedden, december 5-én tartja ülését az Országos Orthodox Központi Bizottság Budapesten, az Orth. Központi Irodában. Az ülésen Frankl Adolf elnököl.

— RABBIVÁLASZTÁS. A gyöngyi orth. hitközség nov. 26-án tartott közgyűlésén egyhangúlag kerületi rabbinak választotta meg Fischer Hermann, a sárospataki főrabbi fiát. Így tehát a kb. 8 éve üresedésben levő állás az előbbben egy fél-évszázadon át ott működött áldásos emlékeztető rabbinak: R. Amrom Fischernek unokájával lett betöltve.

— AHOL A JAJMKIPÜR HIVATALOS MUNKASZÜNETI NAP. A szaloniki kormányzó rendeletet bocsájtott ki, amelynek értelmében Szaloniki város területén a Jajmkipür állami ünnep, melyen az egész lakosságnak kivétel nélkül munkaszünetet kell tartani. (Ilyen ki-tüntetésből nem kérünk, ez csak antiszemitizmust szül. Inkább a vasárnapi munkaszüneti kényszerű szüntessék meg.)

— A MUNKÁCSI FŐRABBI UJHELYEN. Sátorhajóhelyről jelentik: „Spira Lázár főrabbi kedden városunkban tartózkodott. A főrabbi egy briss és egy lakodalom alkalmából jött hozzánk, mely alkalommal hívei meleg szeretettel vették körül. Ugy a majhel-funkciót, mint az esketési szertartást a főtisztelendő munkácsi főrabbi úr végezte.”

— AZ OTTINIAI REBBE PESTEN. Értesülésünk szerint az ottinai (Antenie) rebbe csütörtök este a fővárosba érkezett. (Weisznél, Dob u. 4. száll meg.)

— HALÁLESET. A budapesti orth. hitközség egyik igen érdemes tagját vesztette el a napokban Löwy Lajos baromfi-kereskedő elhunytával. A megdicsőült neves rabbicalából származott, gyermekeit vallásos szellemben nevelte. Vallásossága, jótekonysága, puritán jelleme és egyéb kiváló erényei által közseretnek örvendett. Főt. Sussmann rabbi és Abrahamson rabbi chevrai főtitkár méltatták a jeles férfiú érdemeit. 73 éves volt. ז"ל

**KOLLER, MŰSZAKI IRODA
CSILLÁRGYÁR
VILLAMOS ÉS GÁZBEREN-
DEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁR-
TÁS, VILLAMOSMOTOROK
ÉS VENTILLÁTOROK.
VÉTEL, ELADÁS ÉS CSERE
ÁTALAKÍTÁSOK.
BUDAPEST, VIII., DOBOZI-U. 16. TEL. 31-8-37.**

Megnyilt!

Fränkel orth. כשר étterme

VII., Károly-körút 3/a. sz.
alatt (Dohány-utca sarok.)

A mai kor igényei-
nek megfelelően gyö-
nyörűen berendezve.
Polgári árak. Lako-
dalmak és egyéb al-
kalmakra vagy össze-
jövetelekre külön
termek.

Felvágtak, hal és hideg
büffet különlegességek.
Ebéd menüket hához is
szállítunk. Estéknént vál-
tozatos, különleges va-
csorák. Minden éjjel
1 óráig nyitva.

A büffében
Skrek Lipót
orth. כשר szalámi és kol-
bászárugyár különleges-
ségei állandóan friss mi-
nőségben és nagy válasz-
tékban kaphatók. (Vasár-
nap is egész napon át.)

— ROTH M. A. NÉHAI PÁPAI FŐRABBI ÖZVEGYÉNEK HALÁLA. Magas korban, nemes tartalmú élet után távozott el Miskolcon az élők sorából özv. Roth M. A.-né, a nagytudású egykori pápai főrabbi z. c. l. özvegye. Temetése az egész városban megnyilvánuló óriási részvét mellett nov. 23-án volt. Veje Austerlitz Sámuel főrabbi magasszárnyalású, megindító gyászbeszéddel bucsuzott a mindig jóságos szívű matrónától, akít a testületileg kivonult jesiva növendékei hosszú úton gyalog vittek a temető felé. — תנצ"ה

— A KASSAI TIFERESZ BACHURIM m'lave malke keretében nagyszabású szijumot rendezett P'szochim-ra. Márkus Áron egyleti rabbi másfélórás halachikus és homiletikai hadron keretében buzdította az ifjúságot a Tóratanulásra és vallásosságra. Figyelemreméltóan beszéltek még: Rosenblüth Ignác T. B.-elnök, Krausz Ferenc, Uhr Miklós, Spitz Adolf, Morgenstern Herman stb.

— ABAUJSZÁNTÓRÓL jelentik: A napokban tartotta a Chevra-Kadisa rendezévi tisztújító közgyűlést, mely alkalommal köszöntét és elismerését nyilvánította Feldmann Benjámin és Weisz Gyula elnököknek sok évi áldásos működésükért. A választások során újból nevezettek választottak elnökökké.

— SIRKŐAVATÁS. Néhai Steiner Józsefné, szül. Pfeffer Debóra sirköavataása f. é. december hó 3-án, vasárnap d. e. fél 11 órakor lesz a rákoskeresztúri új orth. temetőben.

x NAGYSÁGOS ASSZONYOM! Ön is öltözködhet kevés pénzért jól és divatosan, ha selyem és szövétáru szükségleteit a világvárosiasan átépült Spits-féle divatruházban szerzi be. (Erzsébet körút 34. szám.)

x MULT ÉS JÖVŐ nagy kulturestje dec. 3-án lesz megtartva. Patai József dr. főszerkesztő, aki most nyolcadik palesztinai utazásáról tért vissza: Impressziók a Szentföldről címen tart bevezetőt a dus programu estélyen.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronként 1 P.)

Kohn Izabella Pozsonyban házasságot kötött Schwarcz Lajossal Nagyszőlősről.

Östreicher Ella Kisvárdra és Horovits Sándor Hajdúhadház, jegyesek.

Pakson a Spitzer Testvérek
cég neve alatt 56 éve fennálló
fűszer és rövidáru-üzlet,
mely nagyban és kicsinyben működik, teljes felszereléssel, áru nélkül, lifttel, szép raktárakkal ellátva, 5 szobás lakással, a főtéren 1934. február 1-re bérbeadó. Bővebbet SPITZER ILLÉS-NÉL GYÖR, GYÁR-UTCA.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő

ELŐKELŐ rabbicaládból származó, 22 éves, szép, csinos leány részére partit keresek. Lehet kereskedő, hitoktató, esetleg kitünő hanggal és zenei képzettséggel rendelkező jómegjelenésű bochúr joré samájim. „Páratlan műslemes P 4000” jelige.

KERESEK ötven tagból álló orth. hitközségben levő metszői állásomra hitközségi hozzájárulással oly kellemes hangú böchert, joré samájimot, aki leányomat feleségül venné. „Talmid-chochom” jelige.

Seefeld Tiroiban (1200 m.)

Legelőkelőbb téli sporthely és magaslati gyógyfürdő, gyermekek napkura-paradicsoma, mindennemű téli sport
Scheer Testvérek penziója. Közismerten elsőrendű, szigorúan 100% ellátás, bécsi konyha, olcsó árak. Telefon: 18. Tagja a „Verein zur Förderung ritueller Speisehauser, Hamburg” c. egyesületnek. 50 % os menedjkezdvezmény.
Cím: Pension Geschwister Scheer, Seefeld (Tirol, Österreich)

Neuvirth Testvérek

órás és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brillians, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, memórák, serleggek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely.
Brillians, arany és ezüst beváltás.
SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

„MANNA”

דברו אל כל עדת ישראל לאמר ויקחו להם
מאננה צינאריע של פסח
Minden zsidó háziasszony a kávéhoz csak cikoriát használjon, amely két orth. rabbiság hecserével van ellátva. Gyártja:
FODOR JAKAB ÉS TSA,
BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17.
Kapható minden fászerüzletben.

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertyatartót menórát, arany, ezüst és brillians ékszereket, órákat
Heiden Leó

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, VII., Király-utca 21. Tel.: 38-1-10.

UTAZÓI vagy ügynöki állást vállal, fűszer- és rövidáruban jól bevezetett egyén. „Szorgalmas és nagy ismeret-ség.”

KÜLÖN SZOBÁT adok kisasszonynak ki polgárista gyermekeimmel naponta 2-3 órát németül foglalkozni. Cím a kiadóban.

MEGNŐSÜLNE vidéki városban lakó, orth. 32 éves fiatal ember, biztos megélhetéssel, nyolczezerig. — Megbizottja: Márkus Lajos, Bonyhád. Szigorú díszkréció, Utólagos díjazás. Válaszboríték.

GEBILDETES deutsches Kinderfräulem gesucht. Andrassy út 20, II. 4.

BPESTRE szigorúan orth. házba cserébe vennék Miskolcon tanítónőképzőbe járó 14 éves leányomért 20 éves korig fiú vagy leánygyermeket, január 1-re. „Csere” jelige.

ORTH. HÁZBA mindenesnek vagy szakácsnőnek ajánlok zsidó leány. Cím: Budapest, Király u. 11., flszt. 6.

INTELLIGENS malmos család leányával, benősülés végett ismerkedne malomszakmában végzett, érettségizett fiatal ember. „Chanuka” jeligen a kiadóba.

BENŐSÜLHET intelligens árvalányhoz, kinek saját háza, bevezetett üzlete van, szombattartó 30-40 év körüli fiatal ember, lehetőleg úri és női szábo, esetleg más iparos. Levelek „Chanukaláng” jeligére a kiadóba.

BÁRMILYEN háztartási munkát vállal özv. Kohn Arnoldné, Bp. III. Lajos u. 121, flszt. 3.

ELŐKELŐ rabbicaládból származó, 22 éves csinos lány részére partit keresek. Lehet kereskedő, hitoktató, esetleg kitünő hanggal rendelkező jómegjelenésű bochúr joré samájim. „Páratlan műslemes P 4000” jelige.

NÉMETORSZÁGBÓL, nagy családjával menekülni kényszerülő melamed, néhai neves magyarországi rabbi fia, támogatást kér együttérző hitestvéreitől. Bármily csekély összeget szívesen továbbít kiadóhivatalunk „Miczvó” jeligére.

NŐSÜLENDŐK és FÉRJHEZMENEKENDŐK bizalommal forduljanak Nagy Jenő huszonnégy esztendeje fennálló házassági irodájához. Bpest, Rákóczi út 57/b.

KERESEK szigorúan orth., háztartásban jártas, gyermekszerező lányt. Kohn Emil gabonakereskedő, Pered (Szlovénzsko).

SUCHE ein in der Haushaltung geübtes, hochanständiges frommes Mädchen, das auch Kindererziehung versteht. Rujder Henrik vaskereskedő, Komarnó.

GESTETNER ANTAL

bélyeggyár, Ujpest, Árpád-ut 161
Készít héber, magyar gumi és rézbélyegzőket, zománctáblát, dátumbélyegzőt. Szombattartó cég.

Hat. eng. villanyberendezési és műszaki vállalat.

KATZ LIPÓT

Budapest, Dob-utca 24. Telefon: 44-1-56

Orth. kóser étkező és falatozó

Budapest, Garay-utca 44. Keleti p.u.-tól 2 perc. Elsőrangú kóser. Menü: P—60, —90, 1'30. Előfizetőknek 10 % engedmény. Ebédet házhoz szállít.

Pártfogást kér **özv. Salamonné.**

Felelős szerkesztő és kiadóhivatalnok:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

אלהעמינע יידישע צייטונג

ד'ב

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kalföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A csortkovi rebbe elhunyt

A csortkovi rebbet, R. Jiszroél Friedmant hosszabb idő óta ápolták egy bécsi szanatóriumban. Egyideig állapota javulónak ígérkezett, de azután hirtelen megrosszabbodott s mult pénteken elhunyt. Vasárnap temették, Bécsben alig látott részvétellel.

A hívők tizezrével vettek részt temetésén s a tolongás oly nagy volt, hogy a rendőrségnek több riadóautót kellett kiküldenie a rend fenntartására. Igen sok rabbi érkezett Magyarországból, Csehszlovákiából, Lengyel-

országból is. A halottas háztól a központi temetőig közel négy óra hosszát tartott a gyászoló közönség felvonulása. A koporsóval együtt ezer ezer papirlapot (kvüllit) temettek a sírba.

A Megdicsőült rendkívül nagy népszerűségnek örvendett. Rendkívül megrendítette a lublini gaon, Rabbi Meir Schapira halála és ebből az alkalomból környezete felelevenítette az egyik erre vonatkozó kijelentését. A lublini világesiva alapköve letételénél

kis ünnepszeg volt. A világesiva tudvalevőleg azon az óriás és nagy értéket képviselő telken épült, amelyet egy jámbor mecenás: R. Semüel Eichenbaum adományozott. Bemutatták a csortkovi rebbenek. Ő azt mondta neki: Nagyon, de nagyon irigylem magát Reb Semüél, nem épen ezért a jótettéért, hanem azért a sok nemes cselekedetért, amelyet már titokban végzett, mert különben I'ten nem jutalmazta volna azzal, hogy ilyen nagy horderejű miczvót elősegítsen.

A Központi Bizottság ülésezése

Az Orthodox Központi Bizottság e hét keddjén tartott ülése, amelynek lefolyásáról az alábbiakban adunk hírt, tanúságot tesz országos vezetőségünk felelősségéről s körültekintéséről. A mai idők nem alkalmasak nagy tervek szövésére s változások eszközölésére. Akik a község ügyeivel foglalkoznak hűséggel (ajszkim b'czorché czibür beemünd), azoknak első gondjuk legyen a mai viszonyok mellett is: a hitközségek fenntartása.

A hitközségi élet folytonossága a tisztviselőknél alapszik, akiknek megélhetését legalább a legszerényebb mértékben biztosítani kell. Ép ezért tartotta a Központi Bizottság szükségesnek, hogy újra leszőgezze az álláspontját:

a vallási funkcionáriusok amugyis szerény fizetését redukálni nem lehet, mert ez sérti a vallási érdekeket, mert csak olyan tisztviselő láthatja el tisztét lelkiismeretesen, aki az éhségtől meg van óva. Ide tartozik a Központi Iroda ama bejelentése, hogy a tisztviselők nyugdíját illetőleg, a biztosító társaságokkal való tárgyalás folyik. A tárgy természeté, a nagy felelősségért, az anyagi viszonyok elégtelensége érthetővé teszik ezen a téren az óvatosságot. A Központi Bi-

zottság határozatából kifolyólag a hitközségeknek és a tisztviselőknek alkalmuk lesz most már a biztosító társaságok ajánlatát áttanulmányozni. Az egész orthodox közvélemény szeretné az oly fontos tervet már a megvalósulás stádiumában látni.

Ugyaníly meleg kívánsággal kíséri az orthodoxia a Központi Irodának a hitközségi belkősi helyreállítására s az orthodox zsidóságra oly sérelmes teljes vasárnapi munkaszünet elhárítására irányuló; valamint az orth. ifjuság elhelyezkedését célzó nemes törekvéseit.

Az ülésről a következő jelentésünk számol be:

Frankl Adolf felsőházi tag elnöktele alatt az Orth. Központi Bizottság december 5-én tartotta rendes évvégi ülését. Az Orth. Központi Iroda részéről Hartstein Lajos ügyvezető alelnök és dr. Reiner Imre jogtanácsos vettek még részt a tanácskozáson.

A főbabbitagok közül: Strasser Salomon debreceni, Rosenbaum Mózes kisvárdai, Snyders Bernát győri, Teitelbaum Naftali nyirbátori, Bródy Emánuel nagykallói és Rosenbaum Lipót tállyai főbbik; a világi tagok közül: óbudai

Freudiger Ábrahám, Korein Dezső, Klein Márkus (Budapest), Krausz Mór, Bernfeld Sámuel (Debrecen), Friedmann Herman (Mándok), Schwartz Izidor (Győr), Steiner Vilmos (Pápa), Németi Sándor (Nyiregyháza), Berger Benő (Beled), Kornitzer Salamon (Szerencs) jelentek meg.

A napirendre kitűzött ügyek Hartstein Lajos ügyv. alelnök és dr. Reiner Imre jogtanácsos referátumai alapján kerültek tárgyalás alá. Megvitatásra kerültek a hazai orthodox zsidóságot érintő összes fontosabb aktuális ügyek, amelyeknek tárgyalásában úgyszólván valamennyi bizottsági tag részt vett.

Az elvi jelentőségű kérdéseken kívül döntés történt több konkrét vitás ügyre vonatkozóan is. Igy a váci sajnálatos viszályok elintézésére felekezeti választott bíróság kiküldését határozta el a bizottság. A pápai hitközségben megrendezésre váró néhány kisebb jelentőségű ügyben ugyancsak döntött a bizottság.

A hitközségi tisztviselők ügyében a bizottság úgy döntött, hogy a biztosító társaságok tárgyalás alatt álló ajánlatát — amennyiben az megfelelő — közölje a Központi Iroda a hitközségekkel és a tisztviselőkkel elfogadást végett.

Ismételten tárgyalattak azok a pana-